
ОБЩИНА РИЛА

ПРОЕКТ!

ПРОГРАМА

ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА

ОБЩИНА РИЛА

2026-2036 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Основание за разработване.....	2
2.	Политика по енергийна ефективност	3
3.	Състояние на енергийното потребление.....	4
3.1	Електропреносна мрежа.....	4
3.2	Сграден фонд.....	5
3.2.1	Общински сграден фонд	5
3.2.2	Данни за енергийното потребление	6
3.2.3	Данни за енергийното потребление на улично осветление.....	8
3.2.4	Данни за разход на горива.....	9
4.	Цел и обхват.....	12
5.	Избор на дейности и мерки	12
6.	Оценка на ефектите	15
7.	Етапи на изпълнение	16
8.	Наблюдение и контрол	17
9.	Източници на финансиране.....	17
10.	Отчет на изпълнението	18
11.	Заключение	18

1. Основание за разработване

Програмата за енергийна ефективност на Община Рила е разработена на основание чл. 12, ал. 2 от Закона за енергийната ефективност (ЗЕЕ).

Програмата е разработена в съответствие с целите, заложи в следните планове за действие по енергийна ефективност:

- Националната стратегия по енергийна ефективност на Република България;
- Националният план за действие по енергийна ефективност;
- Националният план за сгради с близко до нулево потребление на енергия;
- Националният план за подобряване на енергийните характеристики на отопляваните и/или охлаждаемите сгради - държавна собственост, използвани от държавната администрация; Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.;
- Национална дългосрочна програма за насърчаване на инвестиции за изпълнение на мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите от обществените и частния национален жилищен и търговски сграден фонд.

В отговор на своите задължения, Община Рила разработи настоящия документ, който обхваща целите за енергийна ефективност, както и планираните мерки от 2026 г. до 2036 г. Изготвянето на общинските програми за енергийна ефективност е един от приоритетите на националната политика на Република България и кохезионната политика на Европейския съюз за периода до 2030 г. и след това. Чрез устойчиви енергийни проекти и стратегии за изпълнението на тези програми кохезионната политика превръща екологичните предизвикателства - осигуряване на качество на атмосферния въздух, намаляване на изменението на климата и управление на ресурсите с възможности за развитие на регионите и превръщането им в по-атрактивно място за инвестиции и създаване на нови работни места.

2. Политика по енергийна ефективност

Като орган на местното самоуправление Община Рила води последователна политика, чрез която по най-ефективен начин да се използват наличните ресурси на общината, както и да се привлекат външни, така че да се подобри нейната енергийна ефективност. Общинската енергийна политика е заложена в основния стратегически документ на Община Рила - „План за интегрирано развитие на Община Рила за периода 2021-2027 година“ чрез включените приоритети и мерки:

Приоритет 2. Ускоряване растежа на местната икономика.

Цел 1. Повишаване на инвестиционната атрактивност и подкрепа за развитие на местната икономика на община Рила.

Мярка 1.2. Опазване на околната среда и смекчаване последиците от климатичните промени:

Дейностите са насочени към осигуряване на благоприятна и сигурна среда за живеене, превенция от природни бедствия, опазване компонентите на околната среда като въздух, води, почви, стимулиране производство и ползване на енергия от ВЕИ.

Приоритет 1 от програмата е **Подобряване на енергийната ефективност на територията на общината**, като основна специфична цел в него е **Подобряване на енергийните характеристики на общинските сгради**. В резултат на изпълнението на дейностите по тази цел са извършени енергийни одити на три сгради общинска собственост, които са с разгъната застроена площ над 1000 кв. м. като на същите са реализирани мерки за енергийна ефективност, една от сградите е в процес на изпълнение на предвидените в енергийния одит мерки.

За реализирането на дейностите са използвани средства от общински бюджет както и от национални и европейски програми за финансиране: Национален доверителен екофонд, Фонд Социална закрила, Програмата за развитие на селските райони, Програмата за Трансгранично сътрудничество България-Сърбия.

Приоритет 2 от ПИРО е **Повишаване потенциала на ВЕИ в общината**. Като важна специфична цел в този приоритет е **Стимулиране на частни лица и бизнеса за изграждане на ВЕИ мощности на територията на общината**. Дейностите в изпълнение на тази цел доведоха до изграждането на нови ВЕИ мощности. На територията на Община Рила през предходния планов период са въведени в експлоатация 13 обекта с възобновяем източник на енергия – слънчева енергия, като общата им инсталирана мощност е 0.669215 МВт. Реализирани са със собствени финансови средства /частни и фирмени/.

3. Състояние на енергийното потребление

3.1 Електропреносна мрежа

Община Рила има сравнително добре развита електропреносна система, като доставчик на електроенергия с ЕРП „Електрохолд България” ЕООД. Всички населени места са електрифицирани, а доставката се осъществява по система от електропроводи 20 kV и 110 kV до трафопостове в населените места. Съществуват обаче райони, в които електропреносната мрежа не е добре оразмерена и не може да поеме допълнителни консуматори. В тези райони доставяната електроенергия не притежава необходимите параметри и затруднява крайните потребители. Техническото състояние на използваните съоръжения е сравнително добро. Недостатъчна е мощността в мрежата от трансформаторни постове.

Таблица 1: Електропреносна мрежа и основни параметри

Ел. съоръжения	Мярка	Количество
Дължина на въздушни електропроводни линии 20 kV	км	41.6
Дължина на кабели СрН 20 kV	км	7.9
Дължина на въздушни електропроводни линии НН 0.4 kV	км	28.68
Дължина на кабели НН 0.4 kV	км	0.95
Брой ТП	бр.	52
Инсталирана мощност в ТП	kVA	8103
Подстанции - ВЕЦ"Рила" и ВЕЦ „Пастра"	бр.	2

Основният дял в консумацията на електрическа енергия на територията на общината, се дължи на битовите абонати (табл. 2).

**Таблица 2: Продадени количества ел. енергия на крайни потребители по данни на“
Електрохолд Продажби“ ЕАД**

Тип клиент	Консумирана енергия (KWh)			
	2022 година	2023 година	2024 година	2025 година
Небитови	1 421 758	1 227 694	947 997	644 669
Битови	4 205 088	4 515 282	4 781 611	5 085 927

3.2 Сграден фонд

3.2.1 Общински сграден фонд

Община Рила притежава неголям сграден фонд, който е в експлоатация. От четиринадесетте сгради, които притежава общината, девет са с разгърната застроена площ (РЗП) до 1000 м² и пет с РЗП над 1000 м². Енергийно обследване е извършено на три от сградите и съответно същите притежават сертификат за енергийна ефективност чийто срок е изтекъл.

Състоянието на голяма част от общинския сграден фонд е незадоволително въпреки частично изпълнени дейности по енергийна им ефективност. Сградите се характеризират с голяма топлопроводимост, като това се отразява най-явно когато температурите са с минусови градуси. Не добрата изолация, както вътрешна, така и външна, води до увеличаването на топлинни загуби, а това от своя страна води до високи разходи. Необходимо е да бъде извършено енергийно обследвана на сградния фонд за да се идентифицират и предпишат адекватни мерки за енергийна ефективност.

Таблица 3: Общински сграден фонд

№ по ред	Общинска сграда	Разгърнатата застроена площ	Клас на енергопотребление, съгласно сертификата за енергийни характеристики на сградата
1.	Културен дом	2 073	В
2.	Сервизни работилници	419	
3.	Община Рила	1 089,63	С
4.	Поликлиника	798	
5.	Читалище с. Смочево	1 113	
6.	Килийно училище	200	
7.	Кметство с. Пастра	176	
8.	ТИЦ Клуб на туриста	25	
9.	Парова централа, гаражи и работилница за приложни изкуства	526	
10.	Стадион Мусала	190	
11.	Църква	250	
12.	ОДГ „Т. Миладинова“	960	
13.	ОУ „А. Попстоянов“	3 814	В
14.	Болница и ЦСМП	1 284	

3.2.2 Данни за енергийното потребление

Сградния фонд се характеризира с висока консумация на електрическа енергия. Дървата и палетите са енергоносители, които се ползват в дните с ниски температури както в някои от административните сгради, така и в сградите на дейностите към общинска администрация. Видно от представените данни в табл. 4, расте консумацията на електроенергия в по-голямата част от сградния фонд.

Трайно намаление на консумация на ел. енергия се наблюдава в сградите на ОУ „А. Попстоянов“ и Болница и ЦСМП с ползвател ЦНСТЛПР 1 и 2.

Дизелово гориво за отопление (газъл) се ползва само в сградата на ОДГ „Т. Миладинова“, но видно от посочените по-долу данни потреблението, както на газъл, така и на електроенергия е с тенденция за нарастване, въпреки реализираните дейности по енергийна ефективност на сградата.

В обобщение на информацията се стига до извода, че е необходимо извършването на енергиен одит и въвеждане на допълнителни мерки за енергийна ефективност в голяма част от сградите общинска собственост.

Таблица 4: Данни за енергийно потребление на общински сграден фонд

№ по ред	Общинска сграда	2022		2023		2024		2025	
		Ел. енергия/ MWh/ год.	Други видове горива	Ел. енергия/ MWh/год	Други видове горива	Ел. енергия/ MWh/год	Други видове горива	Ел. енергия/ MWh/год	Други видове горива
1.	Културен дом	13,041		18,102		19,216		28,285	
2.	Сервизни работилници	4,616	Дърва 22,5 т.	4,657	Дърва 19,2 т.	6,691	Дърва 22,5 т.	7,004	19,5
3.	Община Рила	46,889		46,396		50,547		49,698	
4.	Поликлиника	33,908		22,70		28,995		23,43	
5.	Читалище с. Смочево	9,36	Дърва 1,2 т.	9,238	Дърва 12,5 т.	14,702	Дърва 10,4 т.	0,278	Дърва 10,4 т.
6.	Килийно училище	0,627		1,383		1,849		0,229	
7.	Кметство с. Пастра	1,792		3,743		4,91		6,114	
8.	ТИЦ Клуб на туриста	3,243		1,68		1,722		1,733	
9.	Парова централа, гаражи и работилница за приложни изкуства	4,356		4,77		5,234		10,866	
10.	Стадион Мусала	7,427		3,707		1,923		1,31	
11.	Църква	0,317		0,705		0,778		0,872	
12.	ОДГ „Т. Миладинова“	20,582	Газъл 8389,89 л.	21,715	Газъл 21037,44 л.	22,339	Газъл 22694,62 л.	22,302	Газъл 9747 л.
13.	ОУ „А. Попстоянов“	58,520		59,360		55,464		55,455	
14.	Болница и ЦСМП	91,001		86,031		63,290		88,947	

3.2.3 Данни за енергийното потребление на улично осветление

В община Рила уличното осветление е недостатъчно и в не малка част не функционира. Уличното осветление в град Рила и селата в общината се осъществява с осветителни тела, в които са монтирани натриеви лампи с високо налягане (НЛВН) и живачни лампи с мощност, 250W, 125W, и 70W. Тези светлоизточници са неикономични, тъй като се характеризират с много нисък коефициент на полезно действие. Преобладаващата част от осветителните тела са морално остарели и не могат да покрият нормативните критерии за осветеност на уличното платно. Включването и изключването се извършва с помощта на локално инсталирани фотоклетки или ръчно регулируеми часовници, които сработват с известно закъснение и по този начин се увеличава времето на работа на системата.

Таблица 5: Брой осветителни тела и мощност на осветителите (W) в населените места на Община Рила

Населено място	Паркови осветители	Улични осветители	Мощност
Рила	82 бр.	898 бр.	нови осветителни тела с мощност 55 W 224 бр. + 56 бр. с мощност 55W 5 бр. с мощност 36W 620 бр. стари осветителни тела с мощност 30W
Смочево	0 бр.	294 бр.	237 са с мощност 30 W 57 бр. са с Мощност 40W
Пастра	1 бр.	150 бр.	100 бр. са с мощност W 30 50 бр. са с мощност W 40
Падала	10 бр.	41 бр.	мощност W 30
Рилски манастир	0 бр.	10 бр.	мощност W 30

Трайна тенденция към увеличение разхода на електроенергия от осветителните уредби в населените места на общината е видна от информацията в табл. 6.

Въпреки текущата поддръжка на уредбите, която включва и частична подмяна на осветителни тела, както и частична подмяна на НЛВН с LED лампи, не се постига съществен резултат за намаляване на енергопотреблението.

Необходима е цялостна подмяна на осветителите и създаване на система за управление на уредбата за външно изкуствено осветление.

Таблица 6: Потребление на електроенергия от осветителните уредби на населените места в Община Рила

Улично осветление	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
	Ел. енергия/MWh/год.	Ел. енергия/MWh/год.	Ел. енергия/MWh/год.	Ел. енергия/MWh/год.
Потребление	195,721	209,507	216,816	197,559

3.2.4 Данни за разход на горива.

В Община Рила функционира организиран само междуградски транспорт. Той се осъществява от частно сдружение „Рила-Експрес-2000“ гр. Рила. Няма изграден железопътен транспорт. На територията на общината не се предлагат таксиметрови услуги.

Община Рила разполага със следния автопарк:

- автобус „Хюндай“ с рег. № КН7159ВВ;
- лек автомобил „Мерцедес“ „С180“ с рег. № КН6173ВМ;
- специален автомобил „Мерцедес 1828“ с рег. № КН1026ВР ;
- специален автомобил ДАФ с рег. № КН1245ВМ;
- лек автомобил „Ситроен“ с рег. № КН0993ВВ;
- автомобил Газ 53 с рег. № КН5003ВС;
- самоходно шаси – „Т-16М” с рег. № КН1896ЕВ;
- автомобил УАЗ с рег. № КН3979АР;
- лек автомобил Шкода Фабия с рег. № КН6063ВТ;
- лек автомобил Шкода Фабия с рег. № КН6062ВТ;
- товарен автомобил Мерцедес „711 Д“ с рег. № КН0520ВК;
- автомобил Пиаджио „Портер С 85“ с рег. № СВ6811СА;
- лек автомобил Дачия „Сандеро” с рег. № КН5923КВ;

Общинският автомобилен парк не отговаря на изискванията на Наредба № Н-21 от 19.12.2023 г. за изискванията към чистите превозни средства.

С оглед намаляване на разходите за горива за транспорта и ограничаване на емисиите парникови газове общината следва да търси възможност да замени някои транспортни средства с такива, които съответстват на съвременните екологични стандарти. Необходимо е и изграждането на зарядни станции за електромобили. Към настоящият момент на територията на общината функционират само 2 броя станции за обществено ползване.

Таблица 7: Разход на горива

Година	Изразходвано гориво бензин (л.)	Изразходвано гориво дизел (л.)
2022 г.	9130	17102
2023 г.	9977	17244
2024 г.	9195	18580
2025 г.	6063	13523

Настоящият стратегически документ се фокусира върху процесите и определя политиката, чрез която по най-ефективен начин да се използват наличните ресурси на общината, както и да се привлекат външни, така че да се подобри нейната енергийна ефективност.

Климатичните дадености на общината като водни ресурси и голям обем на дни със слънчево греене са добра предпоставка на привличане на инвестиции в сектор „Енергетика“ и установяване на производствени мощности за чиста (зелена енергия)-соларни инсталации и ВЕЦ. Енергията от възобновяеми източници е алтернатива на тази от изкопаеми горива не само защото е далеч по-щадяща към околната среда, но и защото има потенциал да насърчава местните икономики.

Друга възможност за осигуряване на прехода към нисковъглеродна енергия и производство на евтина енергия е създаване на енергийна общност. Енергийните общности са вид сдружение, основно от граждани, инвеститори, сдружения, местна власт, чиято главна цел е да имат възможност да осигуряват (почти) изцяло необходимата им електроенергия и/или топлоенергия чрез използване на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ). Приходите от продажбата на излишната електроенергия към мрежата могат да бъдат инвестирани в подобряване на средата в съответната територия.

Необходимо е също така да се продължи с реализиране на проекти за енергийна ефективност в общински сгради. Въвеждане на енергоспестяващи мерки в сградният фонд на общината води до намаляване на разходите за електрическа енергия и отопление, подобряват техническите характеристики и удължават експлоатационният период на сградите и е необходимо подобен вид дейности да продължат, както в културната, така и в социалната инфраструктура.

С цел намаляване разходите за енергия, общината последователно извършва инвестиционни мерки за въвеждане на ЕСМ в сгради – публична собственост и с обществено предназначение – сграда на общинска администрация гр. Рила, Културен дом в гр. Рила, сграда на ОУ „Аверкий Попстоянов“.

С оглед намаляване на разходите за горива за транспорта и ограничаване на емисиите от парникови газове, автомобилният парк на общината е необходимо да бъде обновен с „чисти превозни средства“, които съответстват на съвременните екологични стандарти. С цел намаляване вредните емисии е необходимо и изграждане на инфраструктура от зарядни станции, което ще стимулира ползване на електрическа енергия от електромобили. Преходът към неутрална по отношение на климата икономика може да има въздействие върху потребителите на транспорта, особено във обществения превоз на пътници. В този аспект е целесъобразно създаването на предприятие /общинско, частно или със смесено участие/ за предоставяне на транспортни услуги чрез електрически превозни средства с нулеви емисии.

Уличното осветление е един от големите консуматори на енергия в общината, оказвайки съществено влияние на ръста на енергийно потребление през последните години. В тази връзка внедряването на мерки за постигане на енергийно ефективното осветление е приоритет както за общината така и на национално и европейско ниво. В процес на изпълнение е проект "Въвеждане на съвременни енергийно-ефективни мерки за улично осветление в община Рила", който има за цел да повиши енергийната ефективност чрез технологично обновление и модернизирание на системите за външно изкуствено осветление на територията на общината.

4. Цел и обхват

Основната цел на разработването на Програмите за енергийна ефективност е да бъдат идентифицирани възможните дейности и мерки, които да доведат до енергийни спестявания, както и програмите и проектите за тяхното изпълнение. Също така чрез Програмата за енергийна ефективност ще бъде определено текущото състояние на енергийното потребление на всички обекти, на база на което ще бъдат определени възможните нива на намаляване на енергийните разходи.

Обхватът на Програмата за енергийна ефективност на община Рила е в следните основни сфери:

1. Общински сграден фонд – административни сгради, училище, детска градина, читалища, спортни съоръжения и сгради за предоставяне на социални услуги;
2. Общински автопарк – служебни автомобили, специализирани автомобили за извозване на отпадъци, за почистване на улиците;
3. Улично осветление;
4. Възобновяеми енергийни източници.

5. Избор на дейности и мерки

Дейност 1. Въвеждане на мерки за повишаване енергийната ефективност на общинския сграден фонд.

Мерки:

- 1.1. Извършване на енергийни одити и сертифициране на сгради – общинска собственост, попадащи в обхвата на ЗЕЕ;
- 1.2. Извършване на повторни енергийни обследвания след прилагане на ЕСМ и издаване на удостоверения за енергийни спестявания;
- 1.3. Реконструкция и обновяване на съществуващата общинска социална, културна, здравна, образователна, спортна и административна инфраструктура и въвеждане на пакети енергоспестяващи мерки;

1.4. Подобряване на системите за контрол и мониторинг на потреблението на енергия от сградния фонд – общинска собственост.

Очаквани резултати:

- Подобряване комфорта на обитаване в обществените сгради и постигане на нормативно определените параметри на средата за отопление и осветление;
- Оптимизиране на бюджетните разходи в резултат на постигнатите икономии на енергия от изпълнение на енергоефективни мерки спрямо нормативно определените в предходни периоди;
- Намаляване на въглеродните емисии от публичната инфраструктура.

Дейност 2. Въвеждане на мерки за повишаване енергийната ефективност в жилищните сгради на територията на общината

Мерки:

2.1. Изпълнение на консултативни и информационни механизми за популяризиране на мерки за енергийна ефективност в жилищния сектор по проекти, финансирани по програми на ЕС, национални програми и други финансови източници;

2.2. Административна и техническа взаимопомощ при участие на жилищните сгради в проекти, финансирани от европейски и други донорски програми за енергийната ефективност.

Очаквани резултати:

- Подобрени енергийни характеристики на жилищния сгради фонд и подобрен и подобрен топлинен комфорт на обитаване;
- Намаляване на годишните финансови разходи за енергия на домакинствата;
- Намаляване на въглеродните емисии, генерирани от частния жилищен сектор.

Дейност 3. Повишаване ефективността на уличното осветление

Мерки:

3.1. Подмяна и модернизиране на уличното осветление на територията на община Рила за подобряване състоянието на системите за външно изкуствено осветление.

Очаквани резултати:

- Подобряване на качеството и ефективността на уличното осветление и привеждането му в съответствие с хигиенните норми;
- Намаляване на бюджетните разходи за електроенергия за улично осветление;
- Намаляване на въглеродните емисии, генерирани от уличното осветление.

Дейност 4. Повишаване дела на използване на енергия от възобновяеми източници в публичния/частния сектор.

Мерки:

4.1. Монтаж на фотоволтаични панели за производство на електроенергия за собствени нужди.

4.2. Създаване на енергийни общности.

Очаквани резултати:

- Подобвени енергийни характеристики на общинския сграден фонд и подобрен топлинен комфорт на обитаване;
- Оптимизиране на бюджетните разходи в резултат на постигнатите икономии на енергия;
- Увеличаване използването на енергия от възобновяеми източници и намаляване на въглеродния отпечатък в региона.

Дейност 5. Подобряване на възможностите за използване на екологичен транспорт

Мерки:

5.1. Осъществяване на инвестиции в екологичен транспорт;

5.2. Създаване на предприятие /общинско, частно или със смесено участие/ за предоставяне на транспортни услуги чрез ел. превозни средства с нулеви емисии.

5.3. Стимулиране изграждането на локални станции за зареждане на електромобили.

Очаквани резултати:

- Повишаване дела на „Чисти превозни средства“ като алтернативен екологичен транспорт;
- Изградена локална станция за зареждане на електромобили.

6. Оценка на ефектите

Максимално точното предвиждане на очакваните ефекти от изпълнението на дейностите, мерките и проектите ще даде възможност за цялостна технико –икономическа оценка на Програмата за енергийна ефективност.

Най-важните резултати, които ще се постигнат с реализирането на ПЕЕ, са следните:

- икономия на топлинна енергия
- икономия на електрическа енергия
- икономия на гориво
- намалени емисии парникови газове
- икономия на средства

За някои от мерките е възможно да се получи сравнително дълъг срок на откупуване, но в тези случаи трябва да се има предвид тяхната екологичната значимост. Освен това е важно да се подчертае, че ефектът от реализирането на дейностите и мерките се изчислява на база действащите в момента цени на топлинната и електрическата енергия и на горивата. Тези цени ще продължават да се повишават на база на непрекъснато растящите цени на горивата на международните пазари, поради което срокът на откупуване ще бъде по-малък в сравнение с направените изчисления.

Допълнителна предпоставка за намаляване срока на възвръщаемост на инвестициите е и бъдещата възможност за търговия с вредни емисии. Също така е важно да се подчертае, че освен горните практически резултати, изпълнението на ПЕЕ ще доведе до:

- опазване на околната среда
- забавяне на процеса на изчерпване на природните енергийните ресурси
- подобряване на условията и стандарта на живот на хората
- диверсифициране на енергийните доставки и намаляване зависимостта на обекти от цените на горива и енергии
- създаване на нови пазарни възможности за търговци (производители, фирми за услуги и т.н.) и разкриване на нови работни места
- създаване на конкуренция между основните енергийни доставчици, по- голяма сигурност на доставките

- подпомагане постигането на устойчиво енергийно развитие и подобряване на показателите на околната среда

7. Етапи на изпълнение

Предвид специфичния характер и сложността на всеки конкретен обект, както и спецификата и вида на избраните мерки, дейности и проекти, в зависимост от начина на финансиране, Програмата за енергийната ефективност на Община Рила ще се изпълнява на няколко етапа:

- **Инвестиционно намерение** – включва извършването на определени проучвания, с които се цели да се установи дали е целесъобразно осъществяването на инвестиционното намерение, начините и мащаба на изпълнението му и др. Тези проучвания следва да изяснят и положението по редица маркетингови, технологически и други въпроси.

- **Предварително проучване** – осъществява се предварително проучване за състоянието на обектите, в които е предвидено да бъдат реализирани мерки и дейности за намаляване на енергийното потребление на база на енергийно обследване – състояние на съоръженията, конструкциите, енергийните системи, изследване на енергийните разходи за последните години и др.;

- **Инвестиционен проект** –разработва се в зависимост от спецификата и обема на предвидените дейности – например подмяна на отоплителната инсталация, подмяна на котел на твърдо гориво с котел на природен газ;

- **Подготовка и изпълнение на строителството** –включва подготовка на всички необходими документи и извършване на съответните строително–монтажни работи на обекта;

- **Мониторинг** – за установяване намалението на енергийното потребление след реализацията на дейностите и мерките по енергийна ефективност се извършва ежемесечно отчитане и записване на параметрите от измервателните уреди, инструктаж на техническия персонал по поддръжка на инсталациите и др.

8. Наблюдение и контрол

Важна част от изпълнението на програмата е периодичната съпоставка с новопостъпилите данни и при необходимост е възможно включването или изключването на обекти в зависимост от новата ситуация.

Наблюдението и контролът на програмата продължава през целия период на действие. При необходимост от корекция или актуализация на общинската програма за енергийна ефективност кметът на община внася предложения до общински съвет.

Процесът на наблюдение изпълнението на програмата за енергийна ефективност се осъществява от Агенция за устойчиво енергийно развитие (АУЕР). Съгласно ЗЕЕ областните и общински администрации имат задължението ежегодно да изпращат попълнени отчети за напредъка по изпълнението на програмата по енергийна ефективност до Агенция за устойчиво енергийно развитие.

9. Източници на финансиране

Възможностите за осигуряване на финансиране на проекти за повишаване на енергийната ефективност са следните:

- ***Бюджетни средства***

В общинския бюджет се залагат средства за дофинансиране на проекти по енергийна ефективност, изпълнявани по оперативните програми или по други донорски мерки и инструменти за подпомагане и подкрепа на енергийната ефективност.

- ***Национален план за възстановяване и устойчивост***

- ***Международен фонд „Козлодуй”*** ;

- ***Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“***;

- ***Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство***;

- ***Национален доверителен екофонд (НДЕФ)***, който е създаден по силата на споразумение „Дълг срещу околна среда“ между правителството на Конфедерация Швейцария и правителството на Република България;

- ***Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДОС)*** и др.

- *Национален стратегически план за развитието на земеделието и селските райони.*
- *Европейски фондове при споделено управление*
- *Социалния фонд за климата*
- *Стратегия на ВОМР на МИГ „Невестино, Кюстендил, Трекляно, Бобошево, Кочериново и Рила“*

10. Отчет на изпълнението

В съответствие с чл. 12, ал. 7 от ЗЕЕ изпълнителният директор на АУЕР утвърждава образец на отчет за изпълнението на дейностите и мерките от програмите по енергийна ефективност. Изготвените отчети се представят на хартиен и магнитен носител в АУЕР не по-късно от 1 март и се публикуват на интернет страниците на съответните държавни и местни органи.

11. Заключение

Изготвянето на общинска програма за енергийна ефективност е задължителна част от държавната политика по ЕЕ и налага участието на регионални и местни структури. Разработването и изпълнението на заложените проекти са част от регионалната политика за устойчиво развитие.

С общинската програма за енергийна ефективност се цели да се повиши ефективността на използване на енергийните ресурси, да се намали енергопотреблението и вредните емисии в атмосферата, да се осигури здравословна среда, да се създадат предпоставки за финансиране на мероприятия за енергийна ефективност, енергийната ефективност да е приоритетна дейност.

Ефективността на използване на енергията трябва да бъде сред основните приоритети на Община Рила. Обществените дейности трябва да имат водеща позиция в това направление: изпълнението на програмата за саниране на обществените сгради, повишаване ефективността на общинския транспорт, не само като превозни средства, но и като организация на обслужването, уличното осветление – проектиране и изпълнение със съвременни осветителни тела и съответстващото управление.

Дейностите по енергийна ефективност извън общинските – население, бизнес - трябва да се подпомагат чрез информация за технологии, възможности за финансиране – програми, фондове, улесняващи процедури и др. Повишаването на информираността на обществото и квалификация на работна сила е условие, без което не е възможен технологичен напредък и за тази цел трябва да се използват всички информационни средства – радио и телевизия, срещи за обсъждане на проекти и възможности, курсове за обмен на опит, курсове за квалификация, необходими за анализи, оценки, вземане на решения за бъдещи проекти. Тя ще улесни мониторинга на потреблението след завършени проекти.

Програмата за енергийна ефективност на Община Рила за периода от 2026 г. до 2036 г. е стратегически документ с отворен характер. Той може да бъде усъвършенстван, допълван, променян и изменян на база промени в нормативните документи на национално ниво, както и установените резултати, нуждите и финансовата възможност на Общината.

Настоящата програма за енергийна ефективност е приета с Решение №..... на Общински съвет на Община Рила, Протокол №2026 г.